

Onderhoud en doorontwikkeling van de Baseline Informatiehuishouding Gemeenten

KING, Adrie Spruit, 17 december 2015

1. Inleiding

Ontwikkelingen op het gebied van informatie- en archiefbeheer maken dat bij de Baseline Informatiehuishouding Gemeenten sprake is van achterstallig onderhoud. Er is behoefte aan actualisatie en aanvulling. Daarnaast is het goed om de volgende stap te zetten wat betreft de integratie van de Baseline met de rest van Gemma, de gemeentelijke referentiearchitectuur waar de Baseline onderdeel van is.

De voorliggende notitie schetst een aanpak voor een traject voor onderhoud en doorontwikkeling van de genoemde Baseline met aandacht voor achtereenvolgens:

- doel en inhoud;
- doelgroepen;
- aanpak, proces en communicatie;
- inzet en tijdpad.

2. Doel en inhoud

In de archiefwereld zien we op dit moment een verschuiving van het specifieke aandachtsgebied archivering naar informatiebeheer in de volle breedte. De focus op het archiveren van een dossier bij het afsluiten van een zaak verandert in informatiebeheer vanaf het eerste moment waarop informatie beschikbaar komt. Die verschuiving heeft te maken met een boodschap die besloten zit in het al langer bekende records continuüm. Zorg en beheer zijn nodig gedurende de gehele levensloop van een informatieobject. Van invloed is daarnaast ook het groeiende besef dat digitale informatie kwetsbaar is en dat specifieke maatregelen nodig zijn om informatie in die vorm toegankelijk te houden.

De Baseline zoals eind 2011 opgeleverd ging al uit van de integratie van dossiervorming, archivering en het Gemma-onderwerp zaakgericht werken. Sindsdien is aan Gemma nieuwe inhoud toegevoegd, waaronder bedrijfsfuncties, applicatiefuncties en zogenoemde referentiecomponenten. Ook zijn binnen deelgebieden van Gemma nieuwe producten ontstaan voor juist de wereld van informatie- en archiefbeheer. Voorbeelden zijn de metagegevensstandaard TMLO dat in 2014 verscheen en het e-Depotrapport van begin 2015. Echter, dit betekent nog niet dat alle verbindingen tussen deze producten onderling, tussen deze producten en de Baseline en tussen de Baseline en de rest van Gemma al zijn gelegd. Het traject dat in deze notitie wordt beschreven, gaat daar alsnog voor zorgen. Dat is inclusief een plek voor informatiebeheer waar dat als thema binnen deelgebieden van Gemma, zoals de al genoemde bedrijfsfuncties, applicatiefuncties en zogenoemde referentiecomponenten, nog te weinig zichtbaar is.

Wat is het doel van het hier aan de orde zijnde traject? Dat kan op meerdere niveaus worden benoemd. De voorgaande alinea benoemde het doel al op het niveau van inhoud. Maar uiteindelijk gaat het er vooral om gemeenten te ondersteunen, bij het vinden, inrichten en toepassen van oplossingen voor het realiseren van duurzaam toegankelijke overheidsinformatie.

Naast inhoud over het Wat van inrichten en uitvoeren is ook het Hoe van veranderen en implementeren belangrijk. Het plan is daaraan invulling te gaan geven met het verzamelen en ontsluiten van praktijkvoorbeelden. De Baseline van 2011 voorzag daar al in met 'Deel 3: De Praktijk'. Bij oplevering was dat document vooral een raamwerk. Destijds zou de invulling ervan onderdeel worden van het na oplevering in gang te zetten onderhoud van de Baseline. Dat wordt nu alsnog opgepakt.

De op te pakken inhoudelijke thema's zijn opgenomen in een werkdocument, dat hier is bijgevoegd als bijlage 1, dat wil zeggen, de belangrijkste en voor zover nu in beeld. Zoals de naam van dit document al zegt, is deze lijst niet in beton gegoten.

Zie voor hoe KING met deze lijst wil gaan werken de voorlaatste alinea van paragraaf 4.

3. Doelgroepen

Naast het verbinden van inhoud is het belangrijk dat ook organisaties en hun specialisten verbindingen aangaan. Dit traject moet dat ondersteunen, met inhoud en met het proces om tot die inhoud te komen. Aandachtspunten daarbij zijn de bekende scheidslijnen, zoals tussen de wereld van DIV en archief en de rest van ICT. Enerzijds is specifieke kennis nodig, anderzijds ontstaat resultaat vooral door samen te werken.

Inhoud en proces van het traject zullen primair gericht zijn op de volgende doelgroepen:

- gemeentelijke archivariissen, medewerkers DIV en managers DIV en archief;
- gemeentelijke informatiemanager, informatiearchitecten, systeemintegrators en applicatiebeheerders;
- softwareleveranciers, adviesbureaus en andere partijen die implementaties uitvoeren.

Het goed bereiken van deze doelgroepen is een doel op zich. Direct en regelmatig contact met bijna 400 gemeenten is binnen de voor dit traject gereserveerde capaciteit niet haalbaar. Daarom zal internet en meer specifiek Gemmaonline het belangrijkste medium zijn, met aanvullend de mogelijkheid voor interactie en cocreatie in te organiseren workshops.

4. Aanpak, proces en communicatie

De bestaande Baseline omvat meerdere delen en al veel inhoud. Om pragmatische redenen zal de aanpak in eerste instantie bestaan uit het maken van een aanvulling hierop. Dat voorkomt dat bij elk op te pakken thema de gehele Baseline op diverse plekken 'op de schop moet'. Binnen KING spreken we daarom van een Addendum. Dat maakt een vlotte start mogelijk. Later zal dan alsnog een geheel vernieuwde Baseline ontstaan in de vorm van een consistent en samenhangend geheel.

Gemma is tegenwoordig zichtbaar als een verzameling content op www.gemmaonline.nl. Ook de aanvulling op de Baseline zal die vorm krijgen, dus gaan bestaan uit webpagina's. Dat maakt het mogelijk om flexibel en per op te pakken thema te werken aan inhoud. De aanvulling op de Baseline krijgt op die manier een modulaire opzet. Ook de bestaande Baseline zal uiteindelijk naar die vorm worden omgezet (nu bestaat deze uit zes documenten: een managementsamenvatting, de delen 1, 2a en 2b met 'gewone' inhoud, een deel 3 met/voor praktijkvoorbeelden en een set bijlagen). Ook het proces wordt hiermee anders. Niet een jaar lang aan inhoud werken en dan besluitvorming over één of meerdere documenten, maar per thema inhoud bespreken en uitwerken, in concept publiceren, met hyperlinks verbindingen leggen, reviewen, bijstellen en het resultaat vaststellen.

Een ander uitgangspunt voor het proces is enerzijds wel leidend te zijn in de noodzakelijke vernieuwing, maar anderzijds veel ruimte te bieden voor interactie en cocreatie. De doelgroepen gaan we uitnodigen voor workshops. Ook is inbreng per e-mail mogelijk.

Op meer centraal niveau zal concept-inhoud worden afgestemd met de leden van de VNG Adviescommissie Archieven, het Nationaal Archief, het programma Archief 2020 en de NORA-beheerorganisatie. Resultaten tenslotte worden vastgesteld in zowel de VNG Adviescommissie Archieven als het Architectuurboard GEMMA.

Wat betreft de volgorde van het uitwerken van de thema's wordt een flexibele aanpak voorgesteld. Factoren voor het bepalen van de volgorde van de op te pakken thema's in bijlage 1 zijn 1) de mate waarin de inhoud van een thema al is uitgekristalliseerd of zelfs elders uitgewerkt en 2) wat logisch is wat betreft de opbouw en uitwerking van het gehele aandachtsgebied Informatiebeheer.

Bij deze flexibele aanpak hoort ook dat er tegelijk oftewel parallel aan meerdere thema's gewerkt kan worden. Ergens op moeten wachten in het proces leidt dan vanzelf tot het oppakken van een ander thema dat hoog op de 'verlanglijst' staat.

Over planning en voortgang zal periodiek worden gerapporteerd.

5. Inzet en tijdpad

Geschat wordt dat per thema gemiddeld 100 uren nodig zijn. Dat is inclusief research, workshops, afstemmen, modelleren, schrijven, publiceren op internet, voorbereiden van besluitvorming en ook de organisatie van het geheel. KING stelt daarvoor 50 uren per maand beschikbaar. Dat levert een tempo op van 5 thema's per jaar. Vooralsnog is dat een schatting. De praktijk zal duidelijk maken of de geschetste aanpak binnen de genoemde uren haalbaar is; of dat op enig moment bijstelling nodig.

Bijlage 1: Werkdocument met de op te pakken inhoudelijke thema's in relatie tot de Baseline en Gemma

Deze bijlage heeft geen formele status, maar geeft wel indruk van de thema's die vooralsnog in beeld zijn voor het actualiseren en aanvullen van de Baseline en ook het verder vullen van Gemma.

Nr.	Thema	Status beschikbare inhoud	Status van aanvulling op de Baseline
1	Doel en inleiding	Bekend	Deels op Gemmaonline
2	Het belang van duurzaam toegankelijke overheidsinformatie	Bekend	Deels op Gemmaonline
3	Positionering en afbakening Informatiebeheer	Resultaat samenwerking NORA - Nationaal Archief. Is daarmee eigen afgestemd materiaal.	Op Gemmaonline
4	Kaders Informatiebeheer	Betreft bestaand materiaal	Verwijzing op Gemmaonline naar NORA. Nog te actualiseren.
5	Definities	Aandachtspunten bekend	Beperkte lijst met status concept
6	Het nieuwe landelijke normenkader (DUTO)	Oplevering eind 2016	Nog geen materiaal op Gemmaonline.
7	Functionaliteit voor Informatiebeheer	Mbt. functies op hoofdlijnen is er eigen en afgestemd materiaal als resultaat van samenwerking NORA - Nationaal Archief. Is ook afgestemd binnen KING (met Toine Schijvenaars en vooral Ad Gerrits).	Eerste concept-materiaal beschikbaar in de redactieomgeving van Gemmaonline.
8	Vullen en archiveren van een zaakdossier	Beschikbaar	Op Gemmaonline.
9	Metadatering	Beschikbaar	Nog geen materiaal op Gemmaonline, althans als aanvulling en actualisatie van de Baseline.
10	Selectielijst en Zaaktypencatalogus	Oplevering in 2016.	Nog geen materiaal op Gemmaonline.
11	Opslagformaten	Weinig Nederlands materiaal beschikbaar. België heeft materiaal dat als input kan dienen.	Nog geen materiaal op Gemmaonline.
12	Open overheid en actieve openbaarheid	Bekend en mee vertrouwd. Onder andere de nieuwe Wet hergebruik van overheidsinformatie (Who) vergt inpassing. Eigen ruw materiaal beschikbaar als resultaat van eigen inzet in kader van inhuur NA voor DUTO.	Eerste concept-materiaal beschikbaar in redactieomgeving Gemmaonline.
13	e-Depots	Eerste rapport beschikbaar. Tweede volgt in eerste helft 2016.	Kan ik in 2016 uit de eerste hand schrijven.
14	Aanpak op hoofdlijnen (van het doel om duurzaam toegankelijke overheidsinformatie te realiseren).	Eigen materiaal in de vorm van een ruw concept zoals opgesteld in kader NORA/ICTU. Nog afstemmen met het Nationaal Archief.	Nog geen materiaal op Gemmaonline.

Nr.	Thema	Status beschikbare inhoud	Status van aanvulling op de Baseline
15	Kwaliteitssysteem Informatiebeheer Decentrale overheden (KIDO)	Resultaat lopend project begin 2016 beschikbaar. Ben bekend met project, achtergronden en inhoudelijke logica en samenhang. Heeft een relatie met functionaliteit/functies Informatiebeheer.	Nog geen materiaal op Gemmaonline.
16	Archiveren e-mail	Redelijk wat bestaand materiaal	Nog niet aan begonnen.
17	Archiveren websites	Ben bekend met het weinige materiaal dat er is.	Nog niet aan begonnen.
18	Archiveren databases	Ben bekend met het weinige materiaal dat er is.	Nog niet aan begonnen.
19	Archiveren ruimtelijke plannen	Begrijp de problematiek.	Nog niet aan begonnen.
xx	De bestaande Baseline	Hoofdstukgewijs overzetten naar Gemmaonline inclusief aanvullende integratie met het hiervoor benoemde materiaal.	Nog niet aan begonnen.